

ԲԱՐՅՈՒԹԵԱԼԵՊ

ՕՐԱԿԱՐ

ԲԱՐՅՈՒԹԵԱ ՏԵՍԱԿԱՆԻ ԵՒ ԲԱՐՅՈՒԹԵԱ

ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՎ ՀԱՅԱՀԱՐԴԱԿԱՆ

Բ. ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 42.

1844

ՑՈՒՆԻՄ 45.

ԲՆԱԿԱՆ ԳԻՏԱԿԱՆ ԹԻՒ

ԲԱՐՅՈՒԹԵԱ ՏԵՍԱԿԱՆԻ

Լ ա ս ա ծ ի ն ն է ա ր :

Ա ե զ գ լ ո ւ թ և Տ յ ե ւ ի բ ն ա գ է տ ն ե ր ը ա ս դ ա ր ո ւ ս ս կ ի զ բ ն ե ր ը տ ե ս ն ե լ ո վ ո ր ա ր ծ ա թ ի բ ո ր ա կ ո ւ տ ը կ ա մ ա ր ծ ա թ ի ք լ ո ր ո ւ տ ը ա ր ե ո ւ լ յ ս տ ե ս ն ե լ ո վ կ ը ս ե ն ա ն , մ տ ա ծ ե ց ի ն թ է ա ս կ ե ր պ ո վ կ ր ն ա ն հ ե ւ ո ւ կ ե ց ա ծ ա ռ ա ր կ ա ն ե ր ո ւ ն պ ա տ կ ե ր ը ա ռ ն ե լ . բ ա յ ց մ տ ա ծ ա ծ ն ի ն ' ի գ ո ր ծ դ ն ե լ չ կ ր ց ա ն : Խ ա կ 1834 ի ն ի մ ա լ պ ո յ շ բ ն ա լ պ ո յ ծ ը ջ ա ն ա ց բ ո ր ա կ ո ւ տ ա ր ծ ա թ ի ն ա ս յ ա տ կ ո ւ թ ի ւ ն ը բ ա ն ի բ ե ր ե լ ո ւ : Ի ՞ թ ի բ ե ր ա ն թ ղ թ ի վ ր ա յ կ ը ս է ր ք ի չ մ ը բ ո ր ա կ ո ւ տ ա ր ծ ա թ , ո ւ ա ր ե ո ւ մ է ջ կ ը դ ն է ր . թ ղ թ ի ն վ ր ա ն ա լ կ ը դ ն է ր ա ն բ ա ն ը՝ ո ր ո ւ ն ո ր պ ա տ կ ե ր ը կ ո ւ զ է ր հ ա ն ե լ : Ի ՞ ս կ ե ր պ ո վ յ ա յ տ ն ի է թ է թ ղ թ ի ն շ ո ւ ք մ ն ա ց ա ծ տ ե լ ո վ ձ ե ր մ ա կ կ ը մ ա յ , ո ւ լ յ ս զ ա ր կ ա ծ կ տ ո ր ը կ ը ս ե ն ա յ : Ի ՞ ս ո վ ի ր ա ւ է ո ր վ ե ր ՚ ի վ ե ր ո յ ն մ ա ն ո ւ թ ի ւ ն մ ը կ ա ռ ն ո ւ ի , բ ա յ ց գ լ խ ա ւ ո ր ա ն կ ա տ ա ր ո ւ ի ն ա ն է ո ր հ ա ր կ կ ը լ լ ա յ մ ի շ տ մ ո ւ թ տ ե ղ պ ա հ ե լ պ ա տ կ ե ր ը . չ ն է յ ո ր ե կ ո ւ ա ն լ յ ս է ն մ ն ա ց ա ծ ձ ե ր մ ա կ կ ը մ ա ն ա ն թ ղ թ ի ն վ ր ա յ . ա ս ո վ կ ը լ լ ա յ ո ր ա ր կ ա ն ե ր ո ւ ն լ ո ւ ս ա ւ ո ր կ ո ղ մ ե ր ը թ ղ թ ի ն վ ր ա յ մ ո ւ թ կ ը մ ա ն , ո ւ շ ո ւ ք կ ո ղ մ ե ր

մ ա կ տ ե լ ո ւ ա ն կ ն ա լ կ ը ս ե ն ա ն ո ւ պ ա տ կ ե ր ը կ ը կ ո ր ո ւ ի : Ի ՞ ս է ա կ ա ն պ ա կ ո ւ թ ե ա ն հ ա մ ա ր գ ր ե թ է ա ն գ ո ր ծ կ ը մ ն ա յ ա ս գ ի ւ տ ը , ո ր շ ա տ օ գ տ ա կ ա ր կ ր ն ա ր ը լ լ ա լ ա մ է ն ա ռ ա ր կ ա յ ա յ ձ ի շ դ ո ր ի ն ա կ ե լ ո ւ հ ա մ ա ր : Ի վ ե ր ա յ ա յ ս ր ա մ ե ն ա յ ն ի ի մ ա լ պ ո յ շ ա տ փ ո ր ձ ե ր ա տ ո ւ ն ո վ ա ռ ա ր կ ա ն ե ր օ ր ի ն ա կ ե լ ո ւ , և ա ր ե ո ւ խ ո չ ո ր ա ց ո ւ ց ո վ բ ա ր ա կ կ ի տ ո ւ ա ծ ն է ր՝ մ ա ն ը բ ի ւ ր ե ղ ն է ր և տ ե ր ե ն ն է ր ո ւ բ ա ր ա կ կ ո տ ր տ ո ւ ա ծ ք ն է ր գ ա ղ ա փ ա ր ե լ ո ւ , ո ր ձ ա ր տ ա ր ն ը կ ա ր ի չ մ ը ն ա լ չ կ ր ն ա ր ա ն ա ն ա ս տ ի ձ ա ն ձ շ դ ո ւ թ ե ա մ բ օ ր ի ն ա կ ե լ :

Ի մ ա լ պ ո յ ի գ ի ւ տ ի ն ե ր կ ր ո ր դ գ լ խ ա ւ ո ր պ ա կ ս ո ւ թ ի ն ա ս է ո ր ս տ ո ւ ե ր ա տ ո ւ ն ո վ պ ա տ կ ե ր ն է ր օ ր ի ն ա կ ե լ ո ւ ա տ ե ն յ ա յ տ ն ի է թ է լ ո ւ ս ա ւ . ո ր մ ա ր մ ի ո յ ն վ ր ա յ է ն ե լ ա ծ ձ ա ռ ա կ ա յ թ ը զ ա ր ն ե լ ո վ ն կ ա ր ո ւ ե լ ո ւ թ ղ թ ի ն վ ր ա յ ն ո յ ն տ ե լ ո վ կ ը ս ե ց ը ն է . ս տ ո ւ ե ր ն է ր ո ւ ն վ ր ա յ ի ձ ա ռ ա գ ա յ թ ն է ր ն ա լ ա զ ո տ զ ա ր ն ե լ ո վ ք ի չ ը ս ե ց ը ն է , ի ս կ մ ո ւ թ տ ե լ ո ւ ա ն ք ը բ ո լ ո ր ո վ ի ն ձ ե ր մ ա կ կ ը մ ն ա ն թ ղ թ ի ն վ ր ա յ . ա ս ո վ կ ը լ լ ա յ ո ր ա ր կ ա ն ե ր ո ւ ն լ ո ւ ս ա ւ ո ր կ ո ղ մ ե ր ը թ ղ թ ի ն վ ր ա յ մ ո ւ թ կ ը մ ն ա ն , ո ւ շ ո ւ ք կ ո ղ մ ե ր

1 Գ լ . D essein photo- 4 Գ լ . Nitrate d'argent. g é n i q u e . 5 Գ լ . Chlorure d'ar-

2 Wedgwood.

gent.

3 Davy.

6 Talbot.

նին ձերմակ , որ խիստ անտեղի բան է : Ի՞ս երկու գլխաւոր պակասութեակմը առնել ջանացին շատ քնալցներ , բայց իրենց աշխատանքը գրեթէ բոլոր վայրապար եղաւ : Ի՞նդ հակառակն յայցի ' անունով անդղիացին նոր կերպ մը գտաւ , որ առարկաներուն լուսաւոր կողմերը թղթին վրայ ալ լուսաւոր մնան . այսինքն նախ թուղթը թաթխեց փոսփորուտ արծաթի ² մէջ ու չորցուց , և արեւու մէջ դնելով բոլորովին սեցուց , ետքը իոտախառն փոթասիոնով թրծեց ու թաց թաց ստուերատան մէջ դրաւ , և ուզած առարկային պատկերը վըրան զարնել տուաւ . ասով առարկային լուսաւոր ձառագայթներն ալ թղթին վրայ զարկած ըլլալով , նոյն տեղուանքը գոյներնին նետեցին ու յարդի գեղնութիւն մը առին . վասն դի իոտախառն փոթասիոնը աս յատկութիւնս ունի որ լոյս տեսնելով փոսփորուտ արծաթը քիմիաբար կը լուծէ ու սեռութիւնը նետել կուտայ : Ի՞ս կերպով ելած նկարքը բաւական կատարելութիւն ունի , բայց գործելուն կերպը գժուար է , և մաքրութեան կողմանէ ալ այնչափ կատարեալ չէ : Ի՞սայց ո՞ր և իցէ կերպով ալ աս գիւտը բաւական լոյս տուաւ գիտնոց ասանկ հարկաւոր բանի մը ետեւէ իյնալու , և նոր նոր բաներ մտածելու :

Լուսանկար ³:

Տակեր ⁴ անունով գաղղիացին 1837-ին նոր կերպ մը գտաւ առարկաներ ու տեսաբաններ օրինակելու . անոր համար աս տեսակ պատկեր հանելն ալ իր անունին՝ Տակերատպութիւն ըսուեցաւ : Ի՞ս քիմիական գիւ-

տին ու պատճառներուն վրայ տեղեկութիւն տալը որչափ ալ գժուար ըլլայ՝ ջանանք ըստ կարի պարզ մեկնութիւն մը տալ :

Տակերին հնարքն աս է . տեսարանի մը և կամ ո՞ր և իցէ առարկային պատկերը թղթի վրայ առնելու տեղը՝ կ'առնէ արծաթի բարակ թիթղան վրայ , որուն մէկ դին պղնձապատ կ'ըլլայ': Ի՞ս է իր գիւտին կատարելութիւնն՝ որ առարկային լոյս կողմը պատկերին վրայ ալ լուսաւոր կը ձեանայ , մութ կողմը մութ , շուք դին ալ կէս լոյս՝ կէս մութ : Այրկրորդ կատարելութիւնն է , որ քանի մը մանրերկրորդի մէջ կրնայ առարկայի մը պատկերը առնել :

Կարծելուն կերպն ասանկ է .

Ա . Ունենալու է պղնձապատ արծաթի թիթեղ մը չափաւոր մեծութեամբ . արծաթին երեսը քսելու է քիչ մը ջրախառն բորակային թըլթուուտ ⁵ , և ամենայն զգուշութեափելու է , որ բոլորովին մաքրուի ժանգէ ու որ և իցէ աղտոտութէ :

Բ . Ուիթղան արծաթ-ապատ կողմը աս կերպով մաքրելէն ետքը դնելու է աս բանիս համար մասնաւոր շինած տուփի մը մէջ , որուն մէջ արդէն իոտ ըլլալով՝ իրեն գոլոշին զարնէ արծաթին երեսը . և այնչափ պիտի կենայ , որ արծաթին գոյնը շագանակի կեղեւի գոյն առնէ :

Գ . Ի՞ս որ եղաւ , պէտք է արծաթի թիթեղը շուտ մը անկէ վերցընելու ստուերատան ⁶ մէջ տեղաւորել , անանկ որ դրսի առարկային պատկերը ձիշդ զարնէ իոտով օծուած արծաթի թիթղան վրայ :

Դ . Խիստ քիչ ատենի մէջ դրսի պատկերը ինքիրմէ կը տպաւորուի արծաթին վրայ . անոր համար քանի մը մանրերկրորդ անցած չանցած :

¹ Գ.լ. · Argent plaqué de cuivre .

² Գ.լ. · Acide nitrique.

³ Գ.լ. · Iode.

⁴ Աս գործիքին ստորագրութիւնը տես յաջորդ յօդուածին մէջ :

⁵ Fys.

⁶ Գ.լ. · Phosphate d'argent.

³ Գ.լ. · Photographic.

⁴ Daguerre.

⁵ Գ.լ. · Daguerreotype.